

Asia: VN/10574/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy (CSC) on vihreän ja energiatehokkaan datakeskustoiminnan edelläkävijä. CSC:n datakeskus on toiminut Kajaanissa jo vuodesta 2012. Siellä sijaitsevat kansalliset supertietokoneet Mahti ja Puhti sekä datanhallintajärjestelmä Allas. Vuonna 2021 Kajaaniin valmistui yhteiseurooppalainen LUMI-supertietokoneen datakeskus. Samaan datakeskukseen tullaan sijoittamaan uusi, uuden sukupolven yhteiseurooppalainen EuroHPC-supertietokone LUMI-AI, jonka ympärille rakentuu suomalaisten yritysten ja tutkimustoimijoiden kyvykkyyksiä ja koko Suomen kasvua merkittävästi edistävä tekoälytehdas. Kyseessä on yksi Euroopan merkittävimpiä datanhallinnan, tieteellisen laskennan, tekoälykehityksen ja uuden osaamisen kehittämisen ympäristöjä, joita käytetään esimerkiksi maailman polttavimpien ongelmien kuten ilmastomuutoksen ja luontokadon tutkimiseen, uusien lääketieteellisten hoitojen kehittämiseen, datatalouden edistämiseen sekä uusien kestävän kehityksen innovaatioiden kehittämiseen.

Suomi on investoinut tähän kokonaisuuteen merkittävän määrän julkista rahaa. LUMI-supertietokoneen kokonaisinvestointi on 200 M€, josta Suomen osuus 50 M€. LUMI AI - supertietokoneen ja tekoälytehtaan kokonaisinvestointi on 600 M€, josta Suomen osuus 250 M€. Useat muut maat sekä EU ovat yhdessä kattaneet loppuosan näistä investoinneista ja laitteistojen ajamisen kuluista, ja merkittävää on se, että niin moni muu maa on ollut valmis sijoittamaan yhteiseen infrastruktuuriin, joka sijoitetaan niiden omien rajojen ulkopuolelle. Suomi on katsottu erinomaiseksi maaksi sijoittaa yhteiseurooppalaisia supertietokoneita, ja näiden investointien taloudellinen ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus on merkittävä. Taloustutkimuksen tekemän analyysin mukaan yhden euron investointi CSC:n suurteholaskennan palveluihin on tuonut takaisin yhteiskuntaan 25–37 euroa suoraa taloudellista hyötyä, ja epäsuorat vaikutukset ovat todennäköisesti vieläkin suuremmat.

Nyt ehdotetulla sähköverotuen poistolla heikennetään kuitenkin oleellisesti näiden jo tehtyjen investointien hyötyjä ja aiheutetaan merkittävää haittaa koko tämän ekosysteemin rakentamiselle

useiden miljoonien suuruisten vuosittaisten lisäkustannusten muodossa. Lisäksi sähköverotuen poisto vaikuttaa myös muille EuroHPC-hanketta rahoittaville EU-maille annettuihin sitoumuksiin, mikä voi olla haitallista Suomen maineelle yleiseurooppalaisten tutkimusinfrastruktuurien isäntämaana. LUMI-supertietokone ja tekoälytehdas ovat avainasemassa TKI-toimintaan systemaattisesti ja pitkäjänteisesti allokoitavan rahoituksen hyödyntämisessä ja EU-rahoituksen kotiuttamisessa, jotka kumpikin ovat hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita, TKI-toiminnan panostuksen ollessa lisäksi ylihallituskautinen strateginen tavoite, jolla halutaan kiihdyttää Suomen kasvua ja kilpailukykyä.

Hallituksen esitys sähköverotuen poistosta on myös ristiriidassa hallitusohjelmaan kirjattujen kasvu- ja investointitavoitteiden kanssa. Hallitusohjelmaan on kirjattu eksplisiittisesti tavoitteet: ”edistetään datakeskusten sijoittumista Suomeen huomioiden sähköverkkojen liityntämahdollisuudet sekä hukkalämmön hyödyntämisen kaukolämmössä” sekä ”hallitus haluaa luoda mahdollisuudet uudelle kasvulle ja huolehtii, että Suomeen kannattaa investoida.”

Datakeskusten tuottamalla hukkalämmöllä on laajaa potentiaalia vähentää tarvetta polttopohjaiselle lämmöntuotannolle. On ristiriitaista, että samaan aikaan kaukolämpöä tuottavien sähkökattiloiden sähkövero kuuluu veroluokkaan II, kun taas vastaavasta, suomalaista yhteiskuntaa palvelevia ICT-palveluita tuottavasta konesalista hyödynnetty lämpö verotettaisiin käytetyn sähkön osalta veroluokan I perusteella. Tällainen verorakenne ohjaa suoraan ratkaisuihin, joiden yhteiskunnallinen arvo jää pienemmäksi. Puhtaan kaukolämmön tuotannon ratkaisuna sähkökattilat ja datakeskuksista hyödynnetty hukkalämpö täydentävät toisiaan. Konesaleihin, joista hyödynnetään hukkalämpöä, tulisi jatkossakin soveltaa veroluokkaa II.

EU:n komission vastikään julkaiseman AI Continent -toimintasuunnitelman yhtenä tavoitteena on vahvistaa Euroopan omaa datakeskuskapasiteettia ja siten koko mantereen teknologista suvereniteettia, joka on noussut maailmanpoliittisen tilanteen takia entistäkin kriittisemmäksi. AI Continent -suunnitelmaan kirjattu konkreettinen tavoite on kolminkertaistaa EU:n datakeskuskapasiteetti 5–7 vuoden aikana, ja tässä yhteydessä korostetaan datakeskusten energiatehokkuuden tärkeyttä. Tämä voi olla mahdollisuus vahvistaa Suomen houkuttelevuutta investointiympäristönä energiatehokkaille ja ilmastoystävällisille datakeskustoimijoille. Lisäksi Suomi on myös kustannustehokkuudessaan ainutlaatuinen sijoituspaikka datakeskuksille verrattuna muuhun Eurooppaan. EU:n julkisilla rahoilla tekemät datakeskusinvestoinnit, joita myös EuroHPC -supertietokoneet ovat, kustannetaan eurooppalaisten veronmaksajien kukkarosta, ja näin ollen on myös suomalaisten veronmaksajien etu, että näitä koneita sijoitettaisiin mahdollisimman energiatehokkaisiin paikkoihin.

Suomella tulisi olla datakeskusinvestointeihin nykyistä strategisempi ote. Datakeskusten käyttötarkoituksia, niiden tuomia verotuloja, niiden kasvu- ja työllisyysvaikutuksia, niiden TKI-toiminnan ja osaamisen kehittämisen potentiaalia, verotusta ja muuta sääntelyä tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti esimerkiksi osana pitkän tähtäyksen kansallista datakeskusstrategiaa. Keskeisten datakeskusten sijoittumisella Suomeen on merkittäviä ja pitkäaikaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia

huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta. Datakeskusten sijainnin merkitystä korostavat viimeaikaiset katkot merikaapeliyhteyksissä.

Nyt lausunnoilla olevasta hallituksen esityksestä puuttuvat systemaattiset vaikutusten arviot veromuutoksen vaikutuksesta turvallisuuteen, talouteen, TKI-toimintaan kuin työllisyyteenkin. Lisäksi puuttuvat arviot siitä, mikä on menetettyjen veroeurojen suuruusluokka sekä mainehaitta Suomelle, mikäli aietasolla olevat datakeskusinvestoinnit eivät toteudu veromuutoksen takia. Datakeskusinvestoinnit ovat pitkäaikaisia, ja nopeat, merkittävät muutokset verotuksessa tai sääntelyssä heikentävät toiminnan ennustettavuutta ja Suomen houkuttelevuutta investointiympäristönä.

Haapaniemi Satu
CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy